

Dante látomásának jubileumi éve.

Ama páratlan látomásnak, melyet Dante örökített meg a Divina Comediában, tavaly volt hatszázadik évfordulója. A költő életére és műveire vonatkozó irodalom ennél termékenyebb évet alig mutathat fel. Alig van Olaszországban olyan kis város, a hol legalább egy-egy kis könyv ne jelent volna meg, valamelyik részletkérdést fejtegetve.

A Vita Nuova, maga az isteni költemény, úgyszintén olaszúl és latinúl írott tudományos, prózai dolgozatai, — ki tudja, hogy hányadik kiadásukat érték meg tavaly. Számos alapítványt tettek a halhatatlan költő nevére, hogy előbbmozdítsák a Dante-tanulmányokat. A Dante-Társaság firenzei székhelyén, valamint az egyes szakosztályok az ország nagyobb városaiban felolvasásokat rendeztek, melyeken lélekben és gondolatban részt vett az egész nemzet.

Kutatnak mindenütt, hátha előkerül egy-egy adat, vagy egy-egy codex, a mely Dantéhoz közelebb eső időkből származik.

Az olasz Dante-Társaság milanói szakosztálya „Művészet, tudomány és hit Dante napjaiban“ cím alatt adta ki felolvasásait. Most küldözik szét azoknak a vidéki és külföldi tagoknak, a kik nem jelenhettek meg a felolvasásokon. Olaszország elsőrendű tudósai szerepelnek az előadók közt, mint pl. Negri, Del Giudice, Tamassia, Rocca, Tocco, Scherillo, Novati, Flamini. Az olasz hűbériségről, a nép-életről, a pápaság és egyház viszonyáról, assisi szent Ferencz és a XIII. század vallásos mozgalmairól, a bölesészeti áramlatokról, a klasszikus költészet tanulmányozásáról, az udvari életről és költészetéről, a Dante korabeli népies költők és költészetéről szóló magvas tanulmányok kerültek ki a fölolvasásokból.

A firenzei Or San Michele ősrégi templomában is rendszeren folytak a felolvasások. Edward Moore, az oxfordi egyetem tanára, „Dante földrajzát“ választotta tételének. 1901-re is megállapították a csütörtöki felolvasások sorrendjét. Január 8-án, Heléna királyné születésnapján nyitották meg. Sokat emlegetik, hogy minél előbb

betöltsek a firenzei főiskolában Dante tanszékét, mely az öreg Giuliani apát halálával megüresedett, mert Danténak most csak a Vatikánban van rendes tanszéke, ott pedig nem a nemzet szája íze szerint és bizonyára nem a költő szándékának megfelelően értelmezik az isteni költemény politikai vonatkozású helyeit.

Bolognán kívül legkivált Palermo tett ki magáért, a hol a középiskolák tanuló nagy ünnepélyeket rendeztek. A nemzeti könyvtár nagy termében leleplezték a költő remek szobrát. A szobor költségeit a tanuló ifjúság gyűjtötte össze. Albumot és emléklapot adtak ki. Az album az ünnepélyeket megnyitó beszéden és felolvasásokon kívül azokat a verses és prózai dolgozatokat tartalmazza, melyeket közlésre érdemeseknek ítélt egy bizottság.

Rómában feltűnően nagy hatást keltett az a felolvasás, melyet egy elhalt tudós leánya, *Franciosi* Janka kisasszony tartott Colonna herezeg palotájában, arról a tételről, hogy mire inspirálta Dantét a szerelem.

A nálunk is ösmert *De Gubernatis* a Divina Commedia ind alakjairól értekezett. Kimutatta, hogy Dante költeményében az odisszeia az Ádám-fokhoz közel ért véget; hogy a pokol és Lucifer alakja ind eredetű; hogy továbbá Dante földi paradicsoma annak a földi paradicsomnak felel meg, melyet az indok az Ádám-fokon tisztelnek Seilam szigetén.

Dante korának történetét tárgyaló munkára hirdették ki a Villari-féle alapítványt, a melyet 45 ezer lira tőkével létesítettek. Október 15-én járt le a pályázat határideje, de az eredményéről eddig nem olvastunk sehoh.

A közoktatásügyi miniszter szintén tűzött ki pályadíjakat a középiskolák növendékeinek a költő életét és műveit fejtegető kérdésekre. A nagy versenyekben részt vett 123 gimnázium 896 tanulóval, 44 reáliskola 238 tanulóval és 56 tanítóképző intézet 233 növendékkel.

Dante szülővárosa, Firenze június 17-én ünnepelte meg a Signoria-palota alapításának 600-ik évfordulóját, mely összeesik azzal az idővel, mikor a költőt megválasztották az akkori köztársaság egyik tisztviselőjének. Erre az alkalomra művészi kivitelű érmeket veretett a város; kiadott egy díszes emlékkönyvet ama névsor hű másolatával, melyben Dante és tisztviselő társainak neve előfordul.

A történeti nevezetességű régi termet, hol a gyűlést tartották, emléktáblával jelölték meg. Az ünnepi szónoknak, Isidoro *del Lungo* híres történetírónak pedig aranyból vert külön érmet nyújtottak át.

Láttuk a velencei „Marzocco“ külön ünnepi számát is június 17-ről. Minden sorát Dante emlékének szentelte.

De nem maradt el az olaszoktól a külföld sem, a mi fényesen bizonyítja, hogy a firenzei száműzött terzináit a magas Alpések meredek sziklafalai nem tudták leszorítani a félszigetre, hanem áthatoltak a fellegeket szelő bérezeken és bejártak minden földet, hegyvidéket s rónát, a hol művelt ember él.

Franciaországban a „Société d' études italiennes“ két felolvasást rendezett a Sorbonne falai közt.

A londoni Dante-Társaság, a melynek Cristiana kir. herezeguó a védnöke, egész éven át áldozott a kegyelet oltárán Dante emlékezetének. Különösen kiemelkedik az az ülés, melyet a Queen Collegében tartottak. A megjelent hölgyek olyan kis babérkoszorúkat tűztek a hajukra, a milyennel a költőt Rafael vatikáni freskóiról ismerjük. Sir Alfred *Austin*, az udvari költő olvasott fel akkor „Dante's Realistic Treatment of the Ideal“ ezímmel. Az elnök a felolvasóhoz intézett köszönetében hangsúlyozza, hogy az Olaszország és Anglia közti kölesönös rokonszenvet legelső sorban annak kell tulajdonítani, hogy az angolok már régóta ritka előszeretettel tanulmányozzák a legnagyobb költőt; az ő szelleméből merített ihletet és eszméket Britanniának majdnem valamennyi nagy embere. Gyűlés után Dante „Mi Atyánk“-ját énekelték el, a melyet náluk Gadsby zenésített meg, az olaszoknál pedig Biagi.

Krakkóban a költő lengyel tisztelői arezképpel és a lengyel tudósok aláírásával ellátott emléklapot adtak ki a nagy látomás jubileumára.

Nálunk is van annak nyoma, hogy a lefolyt évben kegyelettel gondoltunk, Vörösmartynk mellett, arra az idegen dalnokra, a ki előtt nem volt ismeretlen az a Magyarország mely „boldog, ha nem hagyja magát gyötörtetni . . . azon a földön, melyet a Duna öntöz, miután elhagyja a német partokat“.

Tulajdonképen tavaly jutott közkézre magyar nyelven az Isteni Színjáték harmadik könyve *Szász* Károly fordításában. Az „Erdélyi Múzeum“ múlt évi szeptemberi számára hivatkozva, elmondta róla

véleményét az erre leghivatottabb olasz folyóiratban *Pavolini* tanár.¹

A „*Vasárnapi Ujság*“ Halottak napján megjelent számában több hasábot szentelt Dante emlékének.

A Budapesten megjelenő „*Örökzöld*“ szintén adott ki egy külön ünnepi számot, *Wilde* Pál buzgó dantologusunk közreműködésével. Ugyancsak *Wilde* állította össze sok utánjárással, a firenzei „*Giornale Dantesco*“ szerkesztőjének, gr. *Passerininék* megbízásából azon magyar írók jegyzékét, a kik Dantéről valaha írtak, vagy munkáikban róla megemlékeztek. A bibliografiai szempontból is érdekes összeállítás az említett olasz folyóirat egyik közelebbi számában fog megjelenni. Ezt is közli majd az a nagyszabású vállalat, mely szintén *Passerini* szerkesztésében most indul meg „*Dantisti e Dantofili dei Secoli XVIII e XIX. (Contributo alla storia della fortuna di Dante)*“. Szótár-alakban hozza mindazon olasz és más országbeli írók életrajzát és arcképeit, kik az elmúlt két században Dantéra vonatkozó tanulmányokkal foglalkoztak.

Felekezeti szempontokon felül emelkedve folytak le a mi ünnepeink. Míg a katolikus „*Religio*“ *Alleram* Gyulától közöl egy cikksorozatot „Dante és művei“ címmel; míg „*Páduai Szent Antal Lapja*“-ban *Wilde* Pál ismerteti: azalatt a kolozsvári ev. ref. egyház egyik felolvasó-estélyét „a legkatholikusabb theologus“ emlékeztének szánja.²

Megszűnt tényleg az utolsó „hivatalos“ ok is arra, hogy a firenzei bujdosóval szemben felekezeti szempontokat emlegessünk. Még a Vatikán is meghozta a maga köteles áldozatát a független, szabad állam-eszme vértanújának. Dante politikai röpiratát a múlt év utolsó hónapjában törölte a tiltott könyvek jegyzékéről; ünnepélyesen, forma szerint is levette a „*De Monarchia*“-ról az átkot, melyet negyedfélszáz esztendőn keresztül rajta hagyott.³ A ravennai koporsón több van megint egy palma-ággal.

CS. PAPP JÓZSEF.

¹ *Bullettino della Società Dantesca Italiana*. VIII. köt. 1—2. füzet, 24—25. „*Studi danteschi in Ungheria*“. — A *Deutsche Litteratur-Zeitung*, m. é. decz. 1. számában, szintén a mi nézetünket fogadja el.

² L. az „*Erdélyi Protestáns Lap*“ múlt évi 1. számát. („Dante és a Biblia“.)

³ L. a „*Magyar Polgár*“ múlt évi decz. 31-iki számában „XIII. Leo Dante emlékének“ cz. tárczacikkemet.